

Bibliografie

BARTELS M., 2009: Early medieval glass linen smoothers from the emporium of Deventer. *Medieval Material Culture, Studies in honour of Jan Thijssen*.

DE KREYGER F., 2011: *Strijkglazen in de lage landen. Status quaestionis, inventarisatie en analyse voor Nederland en Vlaanderen*. (Masterproef)

HENKES H.E., 1994: Glas zonder glans. Vijf eeuwen gebruiksglas uit de bodem van de lage landen 1300-1800. *Rotterdam papers* 9. Herent.

MACQUET C., 1990: Les lissoirs de verre. Approche technique et bibliographie. *Archéologie Médiévale* 20

Het archeologisch onderzoek op het J.J. Raepsaetplein te Oudenaarde (O.-VI.)

WOUTER DE MAEYER, STIJN VAN CAUWENBERGH, BART CHERRETTÉ

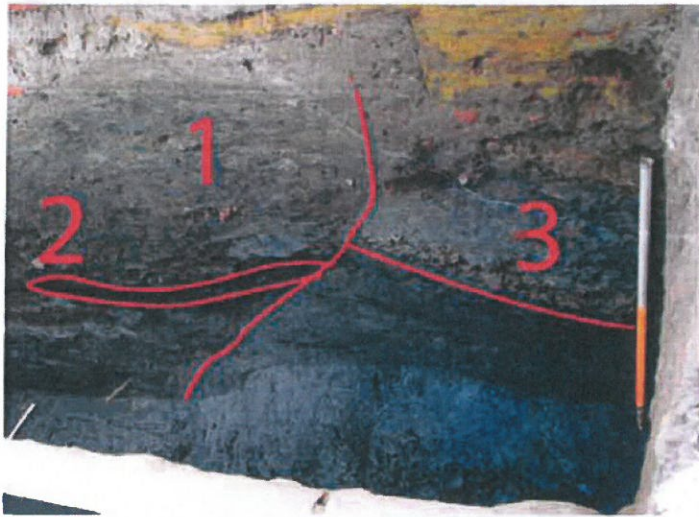
Van augustus tot september 2012 voerde de archeologische dienst van SOLVA een gefaseerd archeologisch onderzoek uit in opdracht van de Stad Oudenaarde op het J.J. Raepsaetplein te Oudenaarde. Op deze plaats is de voormalige Baarpoort gesitueerd, één van de zes stadspoorten van Oudenaarde (stadsdeel Pamele). Het onderzoek ging vooraf aan de geplande heraanleg van het plein en de aanleg van een nieuwe riolering.

Omwille van verkeerstechnische redenen werd de poort niet in één keer integraal blootgelegd, maar gebeurde dit in twee fasen. In de eerste zone bevindt zich de oostelijke toren (fig. 1) van de Baarpoort, evenals een deel van de doorgang en de aanzet van de oorspronkelijke Baarstraat. De toren is U-vormig en bestaat uit een bakstenen (23-24 x 11-12 x 5,5-6 cm) kern met zowel langs de binnen- als de buitenzijde een parement in Doornikse kalksteen. De natuurstenen blokken zijn in functie van de visibiliteit zorgvuldiger afgewerkt langs de buitenzijde van het bouwwerk. Tegen de oostzijde van de toren is naderhand een constructie in baksteen (22 x 11 x 5 cm) en Doornikse kalksteen bijgebouwd, waarin zich een beerput bevindt, die in een latere fase verkleind is.

Fig. 1: Zicht op de oostelijke toren.

De pakketten binnen en rondom de toren maken deel uit van een grote bouwput (fig. 2, 1). De opbouw van de structuur gebeurde aldus vanuit een uitgraving, die systematisch is opgevuld

bij het opmetselen van de muren. De vulling bestaat uit een aantal organische, gecompacteerd looplagen (fig. 2, 2) met daartussen heterogene dempingslagen. De vulling dateert uit de 14de of de eerste helft van de 15de eeuw.

Fig. 2: Profiel met aanduiding van de bouwput van de toren (1), looplaagje (2) en gracht (3).

De bouwput doorsnijdt een ouder straatniveau, gekenmerkt door boordstenen, dat een voorganger lijkt geweest te zijn van de huidige Baarstraat. De rand van dit wegtracé bevindt zich in een gedempte gracht (fig. 2, 3) (zie *infra*) waarvan de lagen afhellen in westelijke richting. Deze demping is te dateren in de 14de eeuw. Een tweede rij boordstenen is teruggevonden onder de aanzet van deze gracht en wijst dus op de aanwezigheid van een nog oudere straat op dezelfde locatie.

De tweede sleuf herbergt een groot deel van de westelijke toren van de poort (fig. 3). Een dwarscoupe op de binnenste vulling van de westelijke toren liet een gelijkaardige stratigrafie zien als in de vorige sleuf, waarbij looplagen worden afgewisseld door opvullingspakketten. Opvallend is dat deze loopniveaus niet over de hele doorsnede zitten, maar enkel tegen de muren en dit telkens op hetzelfde niveau.

Fig. 3: Zicht op de westelijke toren.

Beide muren vertonen tevens een verstek in natuursteen. De maximaal bereikte diepte was 3 m 30 onder het straatniveau. De onderkant van de muur bevond zich nog dieper en was dan ook omwille van veiligheidsredenen niet te bepalen. Hierdoor is ook niet vastgesteld of de muren gefundeerd zijn op houten palen.

Aan de westzijde is de begrenzing van de bouwput gedocumenteerd en ook hier lijkt deze een opgevulde gracht te doorsnijden. De lagen hellen hier af in oostelijke richting. In combinatie met de aanzet van een gracht in de eerste sleuf bestaat een vermoeden dat het hier om één context gaat, meer bepaald de eerste stadsgracht (12de eeuw) rond Pamele, waarvan de restanten nog te zien zijn op o.a. de kaart van Deventer.

In een latere fase is haaks op deze zijde van de toren een muur met een bovenbouw in baksteen (23-24 x 12 x 5,5 cm) en een onderbouw in Doornikse kalksteen bijgebouwd, die naar alle waarschijnlijkheid in verband te brengen is met de 17de-eeuwse Vauban-uitbreiding.

De zorgvuldig afgewerkte zuidzijde van de toren doet sterk vermoeden dat deze zich in de stadsgracht bevond. Een coupe in het verlengde van het gebouw toont dempingspakketten die afhellen in de richting van de toren. Op deze opvullingslagen is een bakstenen (24-25 x 12 x 5-5,5 cm) muur gebouwd door middel van een grondboog. Ook dit lijkt te maken hebben met een latere, post-middeleeuwse uitbreiding. De ene zijde van de boog is tegen de toren gemetst, maar de andere zijde steunt op een pijler uit baksteen en blokken Doornikse kalksteen. Deze constructie rust op zijn beurt op een oudere, deels afgebroken pijler in Doornikse kalksteen. Omdat alle dempingslagen zich bovenop of tegen dit massief bevinden, is dit mogelijk te interpreteren als deel van een oudere brug, zoals die ook te zien is op Sanderus.

Grijs, radgestempeld aardewerk

PHILIPPE DESPRIET - ARCHEOLOGIE ZUID WEST VLAANDEREN

Kortrijk (West-Vlaanderen) is steeds een belangrijk centrum van ceramische producties geweest. Na eerdere opgravingen en publicaties rond het hoogversierde aardewerk en de aanmaak van pijpen is nu een derde aspect afgerond.

Het gaat om fijn, reducerend gebakken vaatwerk, dat steeds op de rand of op de schouder van radstempelornament voorzien is.

Het werd pas in 1992 voor het eerst als dusdanig herkend. In 1997 werd in de Rijselsestraat een pottenbakkersstort opgegraven, dat de werkplaats van hoogversierde kruiken voorafgaat. Minstens 12 vaatwerkvormen werden er geproduceerd, waarvan er twee met dit ornament afgewerkt werden, nl. potten met een manchethals en kookpotten met dekselgeul.

Nazicht in bibliografie en museumcollecties stelde ons in staat 39 vindplaatsen te achterhalen. Samen vormen zij een kernzone, begrensd door de Leie, de Mandel, de Schelde en de Deule. Het gaat om de regio van Ename tot Rijsel (Lille) en van Roeselare tot Doornik. Er zijn aanknopingspunten met noordelijk Vlaanderen en er was export tot in het Engelse graafschap Kent, waar dit product al snel nagemaakt werd.

De datering - gebaseerd op stratigrafie, natuurwetenschappelijke bepaling en archief - biedt als uiterste data 1125/1150 en 1225/1250. Door de succesvolle opkomst van het hoogversierd luxe vaatwerk is het grijze, radgestempelde aardewerk definitief verdwenen.

Bibliografie

DESPRIET Ph., 1995: *Pijpen- en pottenbakkerij in Kortrijk/Overleie (1686-1950)*, (Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen, 33), Kortrijk.

DESPRIET Ph., 1998: *Kortrijks aardewerk 1250-1325* (Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen, 39), Kortrijk.

DESPRIET Ph., 2012: *Grijs, radgestempeld aardewerk uit Kortrijk 1125/1150 - 1225/1250*, (Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen, 80), Kortrijk.